

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу
Хвостової Таїсії Вячеславівни
«Сучасний театр в умовах розвитку інтернет-простору»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 «Культурологія»
з галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

1. Актуальність теми дослідження.

Сучасний театр перебуває у стані динамічної трансформації, зумовленої активним розвитком інтернет-технологій та формуванням глобального цифрового суспільства. У цих умовах театр виходить за межі традиційної сцени та отримує нові можливості репрезентації у віртуальному середовищі. Тому дослідження особливостей його функціонування в інтернет-просторі є своєчасним і актуальним.

По-перше, інтернет-простір створює унікальні умови для культурної комунікації, забезпечуючи розширення аудиторії, зміну ролі глядача та появу нових форматів театральної взаємодії. Відтак виникає потреба в культурологічному осмисленні цифрового театру, онлайн-театру та інших новітніх форм, що поєднують традиційну акторську гру з мультимедійними технологіями.

По-друге, актуальність теми посилюється загальносвітовими та національними викликами: пандемія COVID-19, процеси глобалізації, а також російсько-українська війна істотно вплинули на культурні практики, актуалізували значення цифрової присутності театру як засобу підтримки національної ідентичності та розвитку патріотичного виховання.

По-третє, дисертаційна робота відповідає потребам сучасної гуманітарної науки у комплексному аналізі трансформацій культурної сфери під впливом інтернет-комунікації. Дослідження поєднує культурологічний, театрознавчий і комунікаційний підходи, що розширює можливості міждисциплінарних студій.

Отже, обрана Хвостовою Таїсією Вячеславівною тема є науково й практично значущою. Вона дозволяє не лише виявити тенденції розвитку сучасного театру, а й розкрити його роль у збереженні та актуалізації культурної

спадщини, у формуванні культурної самоідентифікації українців та в утвердженні нового формату взаємодії між мистецтвом і суспільством.

2. Відповідність змісту розділів заявленій темі.

Структура дисертаційної роботи Хвостової Т. В. цілком відповідає обраній темі та поставленим завданням.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження» представлено ґрунтовний аналіз стану наукової розробки проблеми та визначено методологічну базу. Авторка окреслила поняттєво-категоріальний апарат («інтернет-простір», «онлайн-театр», «цифровий театр»), що забезпечує наукову точність і дозволяє здійснити комплексний аналіз театру в умовах цифровізації. Висновки до розділу логічно узагальнюють матеріал та підкреслюють необхідність міждисциплінарного підходу.

Другий розділ «Інтернет-простір як середовище реалізації інноваційних можливостей сучасного театру» безпосередньо концентрується на предметі дослідження. Тут детально розглянуто особливості сучасної театральної культури у цифровому суспільстві, зокрема феномени онлайн- та цифрового театру, їх відмінності та характерні риси (імерсивність, інтерактивність, відсутність просторових обмежень). Висновки до розділу підкреслюють, що інтернет-простір є не лише каналом поширення, а й середовищем творення нових театральних форм.

У третьому розділі «Платформізація українського театру в контексті медіатизації суспільства» досліджено репрезентацію сучасного українського театру в інтернет-просторі – як у межах офіційної інформаційної політики театрів, так і через користувацький контент. Окрему увагу приділено відеохостингам і стримінговим платформам як засобам поширення театрального продукту. Висновки до розділу засвідчують, що процес платформізації став визначальним чинником формування сучасної театральної культури та сприяє інтеграції українського театру в глобальний цифровий контекст.

Загальні висновки дисертації логічно узагальнюють результати дослідження, підтверджуючи, що інтернет-простір є новим середовищем

існування та розвитку театру, яке трансформує взаємини актора й глядача, впливає на естетику сценічного висловлення та посилює роль театру у формуванні культурної самоідентифікації українців.

Список використаних джерел налічує 199 позицій і включає фундаментальні праці провідних зарубіжних та вітчизняних дослідників. Джерельна база відзначається повнотою та різноплановістю, що підтверджує ґрунтовність теоретичного підґрунтя роботи.

Отже, всі структурні елементи дисертаційної роботи узгоджуються між собою та вичерпно відповідають заявленій темі «Сучасний театр в умовах розвитку інтернет-простору». Дослідження має цілісну логіку, послідовно розкриває об'єкт і предмет, а висновки кожного розділу та загальні висновки є переконливими й аргументованими.

3. Дисертація Хвостової Т. В. вирізняється тим, що розглядає театр не лише як художнє явище, а як елемент сучасної цифрової культури, що перебуває на перетині традиційної сценічної практики та інтернет-комунікацій. **Наукова новизна** полягає у фокусі на взаємодії між театром і цифровим середовищем: здобувачка простежує, як інтернет-простір змінює механізми комунікації між актором та глядачем, впливає на жанрову й естетичну палітру театру, а також формує нові моделі культурного споживання. Важливим є і те, що робота не обмежується аналізом окремих експериментів, а пропонує системне бачення процесу «платформізації» театру, що дозволяє говорити про становлення нової театральної екосистеми.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретична цінність дисертації Хвостової Т. В. полягає в тому, що вона розширює межі культурології та театрознавства, поєднуючи з ними поняття й методи, які зазвичай застосовуються у медіадослідженнях, комунікаційній теорії та соціології культури. Робота демонструє, що інтернет-простір може бути осмислений не лише як технічна платформа, а як культурне середовище, у якому театр набуває нових сенсів. Завдяки цьому дослідження актуалізує питання про подвійний статус театру – як мистецтва, укоріненого в національних традиціях,

і водночас як глобального феномену, що розвивається за законами цифрової культури.

Практичне значення полягає у можливості застосування висновків і матеріалів дисертації у:

- навчальному процесі мистецьких і гуманітарних закладів вищої освіти (під час викладання курсів з історії та теорії театральної культури, медіакультури, культурології цифрового суспільства);
- розробці спеціалізованих навчальних курсів і практичних семінарів із питань інтеграції театру в цифрове середовище;
- діяльності театрів та культурних інституцій у сфері використання інтернет-платформ, цифрових технологій і соціальних медіа для розширення аудиторії та підвищення культурної комунікації;
- формуванні культурної політики, спрямованої на популяризацію українського театру в умовах глобальної цифрової культури, а також у процесах культурної дипломатії.

Отже, наукова новизна, теоретичні й практичні результати роботи Хвостової Т. В. підтверджують високий рівень виконання дослідження та його значущий внесок у розвиток сучасної театрознавчої думки.

5. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Попри беззаперечну наукову цінність і цілісність роботи, у дисертації є положення, які викликають дискусію та потребують подальшого уточнення чи поглиблення.

1. В огляді наукових джерел переважає аналіз зарубіжних концепцій, тоді як український науковий дискурс окреслено менш ґрунтовно. Було б доцільно ширше залучити сучасні праці українських культурологів та театрознавців, які досліджують цифровізацію та медіатизацію мистецьких процесів.

2. Поняттєво-категоріальний апарат виписано ретельно, проте деякі дефініції (зокрема «інтернет-простір» і «цифровий театр») подані досить узагальнено. Це створює підґрунтя для розмитості у відмежуванні окремих феноменів.

3. Важливим є розмежування «онлайн-театру» та «цифрового театру». Хоча у тексті авторка їх розмежовує, однак іноді спостерігається певне перехрещення характеристик цих понять. У майбутніх дослідженнях варто чіткіше окреслювати межі між ними, адже це принципово для подальшої термінологічної точності.

4. Позитивні наслідки інтеграції театру в інтернет-простір обґрунтовані переконливо, однак можливі ризики (наприклад, комерціалізація, зниження якості продукту через масовізацію онлайн-контенту) лишилися поза увагою.

Отже, дисертація Хвостової Т. В. є високоякісним і актуальним дослідженням, але окреслені дискусійні моменти вказують на перспективи подальшого розвитку теми та її поглибленого вивчення.

6. Загальний висновок і оцінка дисертації.

Дисертаційне дослідження Хвостової Таїсії Вячеславівни «Сучасний театр в умовах розвитку інтернет-простору» є самостійною, завершеною науковою роботою, яка вирізняється теоретичною та практичною новизною, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019), а також положенням «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. Автор роботи Хвостова Таїсія Вячеславівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія».

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор з/н кафедри режисури
естради і шоу Київського національного
університету культури і мистецтв

Мирослава МЕЛЬНИК

Підпис	<i>М. Мельник</i>	
Начальник ВК	<i>М. Мельник</i>	
« <i>11</i> »	<i>09</i>	<i>2025</i> р.